

Maria Kliś

dr, Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych,
Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

**STANISŁAW NIECIUŃSKI, MODEL SYLWETKI ABSOLWENTA
SZKOŁY WYŻSZEJ. REFLEKSJE PSYCHOPEDAGOGICZNE
[OFICyna WYDAWNICZA AFM, KRAKÓW 2017]**

Prezentowana praca autorstwa St. Nieciuńskiego pt.: *Model sylwetki absolwenta szkoły wyższej Refleksje psychopedagogiczne* wpisuje się w nurt stale aktualnej i społecznie doniosłej dyskusji dotyczącej celów, metod oraz sposobów kształcenia, w szczególności kształcenia akademickiego.

Podstawową wartość opracowania stanowi sformułowany w niej, nowy w literaturze przedmiotu, spójny wewnętrznie model standardów kształcenia studentów. Absolwentów wyższych uczelni powinna cechować – zdaniem autora – pełna dojrzałość intelektualna i charakterologiczna, umożliwiająca efektywne realizowanie profesjonalnych zadań, osiągnięcie wewnętrznej harmonii oraz efektywne równoważenie relacji z otoczeniem. Postulowane u młodzieży kończącej studia cechy umysłu i charakteru autor wyprowadził opierając się na danych z zakresu psychologii, głównie psychologii rozwojowej, informacjach o mechanizmach sterowania zachowaniem dorosłego człowieka, socjologii oraz filozofii. Analizy prezentowane w książce ujawniają – co warto podkreślić – rzetelną wiedzę i krytycyzm autora, zasadzający się na jego własnych, dokładnych prze-

myśleniach, odnoszących się do trafnie dobranej, bogatej literatury przedmiotu, uwzględnionej w bibliografii.

Własny model sylwetki absolwenta studiów St. Nieciński przeciwstawia analogicznym modelom opartym na adaptacyjnych teoriach zachowania się. Czyniąc to przeprowadza szczegółową, krytyczną analizę założeń i zasadniczych twierdzeń wspomnianych teorii, ujawniając znamionujące je liczne braki, ograniczenia i paradoksy. Wspomniane bariery Nieciński stara się usunąć szkicując model oparty na oryginalnej, autorskiej koncepcji harmonizowania układu człowiek – otoczenie. Wyraża i uzasadnia w niej przekonanie, że oba człony wzmiankowanego systemu dopełniania się wzajemnie, zasadnie dowodząc równocześnie, iż podmiot dysponuje odpowiednimi zdolnościami i siłami, umożliwiającymi mu twórcze rozwiązywanie ewentualnych pojawiających się między nimi sprzeczności. Jest dzięki temu w stanie nie tylko równoważyć wspomniany układ, lecz także podwyższać poziom współbrzmienia konstytuujących go składowych. Staje się to realne dzięki właściwej jedynie ludziom, semantycznej regulacji zachowania się. Umożliwia ona jednostkom – stwierdza autor – przekraczanie kolejnych, raz osiągniętych przez nie stanów równowagi z otoczeniem. W konsekwencji toruje drogę zdolności autosterowania postępowaniem i samodoskonalenia, inicjuje intencyjne przeobrażanie rzeczywistości, pozwala podmiotom na współtworzenie cywilizacji oraz kultury.

Podstawowe cechy umysłu absolwenta wyższej uczelni, zawarte w postulowanym modelu edukacji, to: zdolność myślenia relatywistycznego, dialektycznego, paradygmatycznego, systemowego oraz intersystemowego. Te cechy umożliwiają, zdaniem autora, wielopłaszczyznowe ujmowanie rzeczywistości, podejmowanie i efektywne realizowanie prac o dużym stopniu złożoności. Cechy te stanowią również niezbędny warunek integrowania się osobowości studentów. Przejawem tej integracji stają się takie właściwości charakteru, jak: refleksyjność, krytycyzm, subiektywna wolność, odpowiedzialność, kompetencje zawodowe, kreatywność, zdolność samorealizowania się.

Kompetencje zaproponowane przez autora do rozwijania ich w trakcie akademickiego kształcenia podważają niektóre dotychczasowe interpretacje procesu regulacji zachowania człowieka, co – w moim odczuciu – ułatwia lepsze, niż obecnie, określenie celów i sposobów kształcenia akademickiego. Z jasno prowadzonego wywodu autora wynika wyraźnie, że kształcenie uniwersyteckie powinno prowadzić nie tylko do opanowania specjalistycznej wiedzy przez studenta – co dominuje obecnie w procesie kształcenia – ale nade wszystko do ukształtowania jego dojrzałej osobowości, co umożliwi mu rozwiązywanie problemów zawodowych, ale też egzystencjalnych i społecznych w jego dorosłym życiu.

Całość prezentowanej pracy składa się z dwóch części. W rozdziale 1. w pierwszej części opisane zostały założenia teorii edukacji w ujęciu adaptacyjnym, a także przedstawione braki oraz paradoksy tej teorii. Niedostatkom

analizowanej teorii przeciwstawił autor warunki efektywnej, w jego rozumieniu, edukacji.

Rozdział 2. prezentuje przesłanki teoretyczne konstruktywnego modelu absolwenta wynikające z koncepcji harmonizowania układu człowiek–świat. Misja edukacji w świetle tego modelu polega na optymalizacji rozwoju tych zdolności ucznia, które sprzyjają harmonizowaniu tego układu.

W rozdziale 3. autor scharakteryzował czynniki istotne w procesie edukacji i podkreślił, że na każdym etapie edukacji podstawowym celem oddziaływania dydaktyki jest kształtowanie zdolności intelektualnych oraz cech charakteru ucznia. Zaproponował także nowe kryteria podziału wykładanych przedmiotów, wyprowadzone z założeń przedstawionych i uzasadnionych w rozdziałach 1. oraz 2.

Rozdział 4. prezentuje historię uniwersytetu oraz wynikający z tej prezentacji postulat wybierania w procesie kształcenia tych uniwersyteckich tradycji, które decydują o nieprzemijającej wartości tej instytucji.

W rozdziale 5. autor podkreśla podstawową misję uczelni, jaką jest poszukiwanie i szerzenie prawdy o rzeczywistości.

W II części książki, w rozdziale 6., w oparciu o dane psychologii rozwojowej sformułowana została wnikliwa charakterystyka umysłowości absolwentów wyższej uczelni oraz postulowanych cech ich charakteru, sprzyjających rozwiązywaniu problemów zawodowych, egzystencjalnych i społecznych osób dorosłych, jakie powinny być kształtowane w uczelniach wyższych.

W rozdziale 7. w sposób szczegółowy przedstawiono oczekiwane cechy charakteru absolwentów wyższych uczelni.

Z dotychczasowej analizy prezentowanej pracy wynika, że postulowany w niej model kształcenia akademickiego wskazuje na potrzebę kształcenia postformalnych cech myślenia oraz zdolności sprzyjających harmonizacji psychiki absolwentów i umiejętności współbrzmienia z otoczeniem, a nie – jak to dzieje się obecnie – rozwijania przede wszystkim wiedzy studenta. Widoczne zatem staje się to, że postulowany model kształcenia różni się od obecnie przyjętych standardów.

Współautorski z Szymonem Czaplńskim rozdział 8. prezentuje pozytywną próbę weryfikacji postulowanego w pracy modelu sylwetki psychologicznej absolwenta uczelni wyższej. Uzyskane wyniki empirycznych badań precyzują także sposoby realizowania wynikających z modelu postulatów edukacyjnych.

Merytoryczną wartość prezentowanej pracy stanowi sformułowanie nowego w literaturze przedmiotu modelu kształcenia akademickiego, polegającego de facto na opisie oczekiwanej współcześnie sylwetki psychologicznej absolwenta uczelni wyższej.

Należy wysoko ocenić merytoryczną wartość prezentowanej książki, aktualność analizowanego zagadnienia oraz oryginalny, nowy sposób zaprezentowania przedstawionych w pracy informacji. Podstawę twórczych koncepcji autora

stanowi bardzo bogata, trafnie dobrana, wnikliwie i twórczo analizowana literatura zagadnienia. Wnioski końcowe pracy sformułowane są jasno i precyzyjnie. Przedstawiają one dużą wartość teoretyczną bo prowokują do formułowania dalszych pytań badawczych i empirycznych prób ich weryfikacji. Nade wszystko zaś dostarczają trafnych wskazówek odnośnie do wprowadzania opisanego modelu kształcenia studentów do praktyki akademickiej. Praca jest napisana w jasny zrozumiały sposób.

Prezentowana książka adresowana jest przede wszystkim do pedagogów i psychologów, również studentów, ale powinna zainteresować także wszystkich organizatorów szkolnictwa wyższego.